

Aktivity SAŽP v oblasti environmentálneho vzdelávania a výchovy

D. Rajčanová: Activities of the Slovak Agency for the Environment in the Sphere of Environmental Education. Život. Prostr., Vol. 30, No. 3, 137–139, 1996.

Also the Slovak Agency for the Environment with the seat in Banská Bystrica contributes with many activities to environmental education and teaching process. It cooperates in the field of education at school and after school. It takes part in the profilation of certain study projects, together with further organizations and institutes (home and foreign) it organizes different seminars, conferences, colloquies, exhibitions. The article brings detailed information about concrete events of Slovak Agency for the Environment realized in recent past as well as a draft of its future activities in the field of environmental education and teaching process.

Environmentálna výchova a vzdelávanie sa chápu ako celoživotný proces, vytvárajúci súvislú líniu prebiehajúcu všetkými úrovňami školského i mimoškolského systému. Práve mimoškolské vzdelávanie hrá dnes dôležitú úlohu, vzhľadom na variabilné formy, ktoré mu umožňujú okamžité bezprostredné pôsobenie. Zasahuje všetky vekové kategórie obyvateľstva, ako aj všetky pracovné zaradenia. V súčasnosti je prvotnou potrebou vyškolíť odborníkov, ktorí budú pôsobiť v školských zariadeniach, štátnej správe i mimovládnych organizáciách.

K environmentálnemu vzdelávaniu prispieva mnohými aktivitami aj Slovenská agentúra životného prostredia. V spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR a medzinárodnými organizáciami organizuje rôzne semináre, konferencie, kolokviá a výstavy. Jednou z konkrétnych foriem spolupráce európskych krajín je projekt *Rozvoj schopností zamestnancov environmentálnych ministerstiev a fondov v strednej a východnej Európe pri príprave a hodnotení projektov*, ktorý prebieha v rámci programu Phare a je zameraný na vzdelávanie pracovníkov štátnej správy. Špeciálny vzdelávací kurz pre slovenských frekventantov sa uskutočnil 15.–19. januára 1996 v Banskej Bystrici. Poslucháči boli rozdelení do dvoch skupín – jednu tvorili vyšší úradníci sekcie ekonomiky životného prostredia z Ministerstva životného prostredia SR, Ministerstva hospodárstva SR a Ministerstva priemyslu SR a manažéri

štátnych fondov. Druhú skupinu tvorili manažéri projektov, odborní poradcovia a pracovníci SAŽP. Lektorov a študijný materiál poskytla holandská konzultantská firma Haskonig.

V júni 1996 SAŽP organizuje medzinárodný seminár na tému *Ochrana prírody – legislatíva, politické nástroje a zber dát* pre odborníkov z krajín, v ktorých pôsobí program Phare.

SAŽP v Banskej Bystrici v spolupráci s Fakultou ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene pripravujú pre pracovníkov samosprávy a štátnej správy, projektantov, územných plánovačov a urbanistov *špecializovaný kurz krajinnoekologického plánovania a projektovania krajiny*. Chcú tak umožniť zamestnancom samosprávy a štátnej správy osvojiť si základy projektovania, plánovania a manažmentu krajiny a naopak, projektantom a plánovačom porozumieť potrebám a starostiam spojeným so správou a riadením územia. Kurz je koncipovaný tak, aby frekventantom poskytol súhrn teoretických i praktických poznatkov. Jeho súčasťou bude aj praktické riešenie problematiky konkrétneho územia. Tematické okruhy štúdia zahŕňajú aplikovanú ekológiu, územnoplánovacie procesy, krajinnoekologické plánovanie, tvorbu a projektovanie krajiny, právo v starostlivosti o životné prostredie a krajinu a manažérske postupy.

Pri zavádzaní geografických informačných systémov (GIS) ako voliteľného predmetu pre žiakov 3. ročníka

stredných škôl sa zistilo, že nie je dostatok odborníkov na zabezpečenie kvalitnej vyučby. Preto SAŽP pod záštitou MŽP SR a americkej Agentúry na ochranu životného prostredia (Environmental Protection Agency) vytvorila na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici v školskom roku 1993–1994 *projekt bakalárskeho štúdia GIS*. Hlavným cieľom tohto štúdia je pripraviť odborníkov schopných obsluhovať a udržiavať v aktuálnom stave GIS v štátnej správe, samospráve, SAŽP a v podnikoch.

V štádiu schvaľovania je *projekt bakalárskeho štúdia GIS pre ťažšie telesne postihnutých občanov*. Jeho súčasťou by mala byť intenzívna jazyková príprava expertov – prekladateľov pre oblasť GIS. Táto forma štúdia vyrieši na jednej strane akútny nedostatok odborníkov i prekladateľov v tejto oblasti, na strane druhej umožní viacerým telesne postihnutým občanom aktívne sa zapojiť do pracovného procesu.

Pri SAŽP v Banskej Bystrici vzniklo *Tréningovo–aplikačné centrum (TAC)*, ktorého základným poslaním je výchova odborníkov pre GIS, poskytovanie konzultácií a tvorba databázy životného prostredia Slovenska.

V odborných učebniach TAC prebieha súběžne s bakalárskym štúdiom GIS aj kurz používateľov osobných počítačov pre začiatočníkov i pokročilých. V súčasnosti SAŽP poskytuje špeciálne odborné počítačové učebne v lokálnej sieti s prístupom do INTERNET-u a spolupracuje s UMB v Banskej Bystrici v rámci Doškoľovacieho centra učiteľov.

Pre pracovníkov národných parkov a chránených území na Slovensku usporiadala SAŽP v spolupráci

s dobrovoľníkmi amerických mierových zborov na Slovensku (Peace Corps) seminár *Manažment chránených území USA*, kde prezentovali svoje skúsenosti americkí experti zo SAMAB (South Appalachian Man and Biosphere Programme).

Pri organizovaní rôznych konferencií a seminárov SAŽP dobre spolupracuje s Ústavom ekológie lesa SAV vo Zvolene, Slovenskou zoologickou spoločnosťou, Zväzom múzeí na Slovensku, Slovenským múzeom prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši, Prírodovedným múzeom SNM v Bratislave a Správou NAPANT-u v Banskej Bystrici. Výsledkom vlnajšej spolupráce bola konferencia *Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku* a seminár *Múzeá a ochrana prírody*.

SAŽP zorganizovala aj seminár k návrhu metodiky *Územné plány veľkých územných celkov* a v spolupráci s MŽP SR a TU vo Zvolene II. seminár *Regionálne územné systémy ekologickej stability*. Bola aj spoluorganizátorom medzinárodnej konferencie *Úloha miestnych a regionálnych samospráv pri ochrane prírody v mestách*, ktorú usporiadal Kongres miestnych a regionálnych samospráv Rady Európy (CLRAE) a pripravilo ju Informačné stredisko o Rade Európy v Bratislave k vlaňajšiemu Európskemu roku ochrany prírody (ENCY '95).

V spolupráci s IBM sa SAŽP prezentovala na výstave *GIS 95* v Banskej Bystrici (geografické a mestské informačné systémy) a *INTERRACIO 95* v Nitre, kde sa premietali aj ocenené filmy z festivalu ENVIROFILM 95.

Aj súťažný festival filmov, videoprogramov a televíznych programov *ENVIROFILM 95* a jeho sprievodné

akcie prispievajú k rozšíreniu a skvalitneniu mimoškolskej environmentálnej výchovy. O vlaňajší festival, ktorého hlavným organizátorom bola SAŽP v Banskej Bystrici, prejavila verejnosť potešiteľný záujem. Filmy videlo viac ako 6000 divákov. Súčasťou festivalu bol seminár *Informačná podpora environmentálneho vzdelávania* a medzinárodná konferencia *Ťažké kovy a bezolovnatý benzín*, na ktorej sa zúčastnilo 46 odborníkov z európskych krajín. V rámci festivalu sa premietali celovečerné filmy pre deti a mládež s tematikou vzťahu človeka k prírode. Široká verejnosť sa mohla zúčastniť aj na tzv. *Zelených rozhovoroch*, ktoré prebiehali formou panelových diskusií na témy Ochrana prírody, Človek a krajina, Zložky životného prostredia, ich znečistenie a ochrana. V rámci sprievodných festivalových podujatí sa uskutočnila aj *exkurzia* do arboréta Borová Hora a do závodu Petrochema Dubová. Okrem toho prebiehali *výstavy* SAŽP v dokumentoch, Ochrana životného prostredia v karikatúre, Tatraflóra (expozícia kvetov), Slnečná energia – fotovoltaika, maturitné práce študentov SPŠ – odbor ochrana životného prostredia z Banskej Štiavnice a výstavka kníh a učebníc s environmentálnou tematikou. City University Bratislava tu prezentovala dištančné vzdelávanie v rámci environmentálnych predmetov, Strom života predstavil svoje projekty a Petrochema Dubová výrobný program. Ministerstvo životného prostredia SR pri tejto príležitosti uviedlo publikáciu Stav životného prostredia SR v rokoch 1992–93. Filmy a videokazety z tohto podujatia slúžia ako pomôcky pre environmentálnu a ekologickú výchovu v školách i mimo škôl, môžu sa využívať na seminároch, konferenciách, sympóziách a pod.

II. ročník medzinárodného festivalu filmov a video-programov **ENVIROFILM 96**, ktorý sa uskutoční v dňoch 4.–7. júna 1996 v Banskej Bystrici a vo Zvolene, bude sprevádzať medzinárodná výstava zameraná na tvorbu a ochranu životného prostredia *Envirex*. V rámci festivalu sa uskutoční aj I. celoslovenská konferencia *Krajina, človek, kultúra a seminár Budovanie trvalo udržateľných komunít pre 21. storočie rozvojom ľudského potenciálu, komunitných organizácií a ochranou architektonického, kultúrneho a prírodného prostredia*, ako aj medzinárodný seminár o problematike chemických látok a odpadového hospodárstva, ktorého spoluorganizátorom je OECD. Opäť budú *Zelené rozhovory*, tento rok na témy Hodnotenie a riadenie zdravotných a environmentálnych rizík v podmienkach Slovenskej republiky, Posudzovanie vplyvov na životné prostredie, Využitie a ochrana vodných a mokraďových ekosystémov. Do programu sú zaradené *exkurzie* do Banskej Štiavnice a Vlkoľínca. Ďalším sprievodným podujatím bude výstava výtvarných prác detí na tému Životné prostredie a výstava výrobkov z prírodných materiálov.

Ekologizácia myslenia predpokladá aj rýchle a efek-

tívne informovanie veľkého počtu obyvateľstva. V tejto súvislosti sa pripravuje zriadenie *Národného informačného environmentálneho centra (NIEC)* pri SAŽP, ktoré bude zabezpečovať súhrnné odborné informácie o životnom prostredí. NIEC bude zhromažďovať všetky dostupné informácie o podnikoch pôsobiach v oblasti životného prostredia, ich aktivitách, perspektívnych programoch, projektoch, možnostiach poskytnutia štipendií, pracovných miest a stáží. Zabezpečí kompletnú databázu informácií o možnostiach štúdia na vysokých školách na Slovensku a v zahraničí, ako aj prehľad vzdelávacích programov SAŽP a databázu odborníkov spolupracujúcich so SAŽP vo vzdelávacom procese. Informačné centrum bude zhromažďovať a poskytovať všetky dostupné informácie z oblasti priestorového plánovania, ochrany prírody, informatiky a monitoringu, bude viesť evidenciu a uchovávať dokumentáciu procesu EIA.

SAŽP využíva aj najrôznejšie formy výstavnej činnosti, akcie k významným dňom ochrany prírody, prevádzkuje špecializovanú knižnicu s ekologickou a environmentálnou literatúrou. Pri zabezpečovaní niektorých úloh úzko spolupracuje s mimovládnyimi organizáciami, vysokými školami a metodickými centrami.

